

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΟ

Μήδεια
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

[Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ, ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΠΛΑΤΩΝΟΣ «ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ», ΣΣ. 166 – 294,
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2002]

Ι. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΈΡΓΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ

α) Βίος του Πλάτωνα

1. Για ποιους λόγους θεωρείται ότι ο Πλάτων έζησε σε μεταβατική εποχή;
2. Ποιο ήταν το κοινωνικό υπόβαθρο του Πλάτωνα και πώς αυτό επηρέασε τη ζωή του και την «πολιτική» του καριέρα;
3. Ποια η σχέση του Πλάτωνα με τους σοφιστές, το Σωκράτη και τις διδασκαλίες τους;
4. Ποια η σχέση του Πλάτωνα με τον τύραννο των Συρακουσών Διονύσιο Α΄;

β) Έργο του Πλάτωνα

1. Πώς λεγόταν η σχολή του Πλάτωνα και ποιο ήταν το περιεχόμενο των σπουδών της;
2. Για ποιους λόγους ο Πλάτων επέλεξε το διάλογο ως κύρια μορφή του συγγραφικού του έργου;
3. Ποια η λειτουργία της πλατωνικής διαλεκτικής;
4. Ποια η θέση του Πλάτωνα αναφορικά με την πολιτική φιλοσοφία;
5. Τι πίστευε ο Πλάτων για την ψυχή;

ΙΙ. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ

α) Βίος του Σωκράτη

1. Γιατί οι γνώσεις μας για τη ζωή του Σωκράτη είναι περιορισμένες;
2. Ποιες οι βασικές πηγές από τις οποίες αντλούμε πληροφορίες για την προσωπικότητα του Σωκράτη; Να αναφέρετε κατά πόσο η κάθε πηγή θεωρείται αξιόπιστη ή αναξιόπιστη.

β) Διδασκαλία του Σωκράτη

1. Να αναπτύξετε, χρησιμοποιώντας όσο γίνεται περισσότερο δικά σας λόγια, τη βασική διδασκαλία του Σωκράτη.
2. Γιατί η διδασκαλία του Σωκράτη ταυτίστηκε με τη διδασκαλία των σοφιστών;
3. Για ποιο λόγο ο Σωκράτης θεωρείται ο πρόγονος όλων των ελληνικών φιλοσοφικών συστημάτων;

1. Ποια η θέση της σοφιστικής στο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας;
2. Πότε εμφανίστηκε η σοφιστική και ποια η αρχική σχέση της με την αττική κλασική φιλοσοφία;
3. Αναφέρετε μερικούς επιφανείς σοφιστές.
4. Ποιος ήταν ο αρχικός ορισμός του όρου σοφιστής;
5. Ποιο ήταν το περιεχόμενο του όρου σοφιστής στα χρόνια του Σωκράτη;
6. Ποια ήταν τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε η σοφιστική;
7. Με ποιες μεθόδους πραγματεύονταν οι σοφιστές τα θέματά τους;
8. Ποιοι ήταν οι στόχοι (ή σκοποί) των σοφιστών;
9. Για ποιους λόγους η αθηναϊκή κοινωνία υποδέχεται αντιφατικά και διφορούμενα το κίνημα των σοφιστών;
10. Γιατί η επέμβαση των σοφιστών στην ανατροφή των νέων ενοχλούσε τους Αθηναίους;
11. Ποια η πολιτική της κριτικής των σοφιστών απέναντι στο αθηναϊκό πολίτευμα;
12. Ποια πλευρά του σοφιστικού κινήματος ξεσήκωσε για τους σοφιστές θύελλα αντιδράσεων και γιατί;
13. Ποιο κίνδυνο εντόπισε ο Σωκράτης στην επαγγελματοποίηση της ανώτερης πνευματικής δραστηριότητας;
14. Ποια η επίδραση της σοφιστικής στην εξέλιξη της ελληνικής γραμματείας;

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

[Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ, ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΠΛΑΤΩΝΟΣ «ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ», ΣΣ. 166 – 294,
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2002]

Ι. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΈΡΓΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ

α) Βίος του Πλάτωνα

1. Για ποιους λόγους θεωρείται ότι ο Πλάτων έζησε σε μεταβατική εποχή;

- Μεγάλωσε μέσα στον Πελοποννησιακό πόλεμο ο οποίος οδήγησε σε κρίση τις παραδοσιακές ηθικές αξίες και έβαλε σε δοκιμασία τη συνοχή της πόλεως - κράτους.
- Καταρρέει η μορφή της πόλεως - κράτους και αναζητούνται νέοι τρόποι για τη λειτουργία της κοινωνίας.
- Αίτημα για νέα μορφή πολιτεύματος.

2. Ποιο ήταν το κοινωνικό υπόβαθρο του Πλάτωνα και πώς αυτό επηρέασε τη ζωή του και την «πολιτική» του καριέρα;

- Ανατράφηκε σε οικογένεια με αριστοκρατική καταγωγή και πολιτική παράδοση, που ήταν συνηθισμένη να διαδραματίζει ρόλο στην πολιτική ζωή της Αθήνας.
- Αν και είχε κάποια συγγενική σχέση με τους Τριάκοντα εντούτοις αηδίασε τον τρόπο με τον οποίο διακυβερνούσαν και αρνήθηκε να πάρει οποιοδήποτε αξίωμα (όταν του ζητήθηκε) και γενικότερα δεν ασχολήθηκε ποτέ ενεργά με την πολιτική.
- Με την καταδίκη του Σωκράτη ο Πλάτων απογοητεύτηκε ακόμα περισσότερο με τη δημοκρατία και έτσι δεν αναμείχθηκε με την πολιτική.

3. Ποια η σχέση του Πλάτωνα με τους σοφιστές, το Σωκράτη και τις διδασκαλίες τους;

- Ο Πλάτων γνώρισε τη διδασκαλία των σοφιστών, και κυρίως του Πρωταγόρα και του Γοργία, αλλά ποτέ δε μαθήτευσε κοντά τους και, αν κρίνουμε και από τις δικές του απόψεις και θέσεις, δεν επηρεάστηκε καθόλου από τη διδασκαλία τους.
- Η διδασκαλία του Σωκράτη γοήτευσε και επηρέασε καταλυτικά το νεαρό Πλάτωνα σημαδεύοντας το έργο του.

4. Ποια η σχέση του Πλάτωνα με τον τύραννο των Συρακουσών Διονύσιο Α΄;

- Ανάμεσα στα πολλά του ταξίδια, ο Πλάτων γνωρίζεται στη Σικελία με άτομα της αυλής του Συρακούσιου τυράννου, και αργότερα με τον ίδιο τον Διονύσιο Α΄, του οποίου η χλιδή και η πολυτέλεια ξένισαν την ψυχή του Πλάτωνα και γι' αυτό τον αποδοκίμασε ανεπιφύλακτα.
- Η ελευθερία με την οποία μιλούσε ο Πλάτων ενόχλησε τον τύραννο και έτσι αυτός τον παρέδωσε σ' ένα Σπαρτιάτη ο οποίος τον πούλησε σαν δούλο στην Αίγινα [αργότερα ελευθερώθηκε από κάποιον Αννίκερη, έμπορο από την Κυρήνη].
- Γενικά, για τον Πλάτωνα, τα ταξίδια στην Ιταλία και Σικελία ήταν ταυτόχρονα μεγάλη εμπειρία αλλά και οικτρή απογοήτευση.

β) Έργο του Πλάτωνα

1. Πώς λεγόταν η σχολή του Πλάτωνα και ποιο ήταν το περιεχόμενο των σπουδών της;

- Ακαδημία, από το όνομα του ήρωα Ακάδημου.
- Επιδίωκε την καθαρή επιστημονική μελέτη [σ' αντίθεση με τη σχολή του ρήτορα Ισοκράτη, στην οποία οι μαθητές διδάσκονταν πρακτική παιδεία και ρητορική, με σκοπό να γίνουν ικανοί για τα δημόσια αξιώματα].
- Ο Πλάτων πίστευε ότι η πολιτική φέρει άριστα αποτελέσματα όταν συνδυαστούν στο ίδιο πρόσωπο η πολιτική δύναμη και η καθαρή επιστήμη ➤ στην Ακαδημία διδάσκονταν οι επιστήμες, η αστρονομία, τα μαθηματικά και κυρίως η φιλοσοφία.
- Γενική αρχή της Ακαδημίας > σκοπός της παιδείας είναι να στρέψει το νου και την ψυχή του ανθρώπου από τη θεώρηση των μεταβαλλόμενων και αισθητών πραγμάτων (αισθητός κόσμος) στη θεώρηση των σταθερών και αναλλοίωτων (κόσμος των ιδεών).

2. Για ποιους λόγους ο Πλάτων επέλεξε το διάλογο ως κύρια μορφή του συγγραφικού του έργου;

- Αυτός ήταν ο τρόπος διδασκαλίας [και] του Σωκράτη.
- Με το διάλογο προσεγγίζεται ασφαλέστερα το εξεταζόμενο θέμα.
- Από αισθητικής απόψεως ο διάλογος χαρίζει παραστατικότητα και ζωντάνια στο λόγο.

3. Ποια η λειτουργία της πλατωνικής διαλεκτικής;

- Εξετάζει τα προβλήματα με τη μέθοδο της ερωτήσεως και απαντήσεως και από δύο αντιτιθέμενες απόψεις, τη θετική και την αρνητική.
- Οι ερωτήσεις, κατά τον Πλάτωνα, αποτελούν ερεθίσματα για την ψυχή, η οποία με την ανάμνηση θυμάται τις αιώνιες αλήθειες που είχε δει και βιώσει κατά τη διάρκεια της προϋπάρξεώς της στον υπερουράνιο κόσμο των ιδεών.

4. Ποια η θέση του Πλάτωνα αναφορικά με την πολιτική φιλοσοφία;

- Άριστη πολιτεία μπορούν να οργανώσουν μόνο οι ενάρετοι άνθρωποι.
- Το μέσο για την απόκτηση της αρετής είναι σαφώς η παιδεία, η οποία έχει σκοπό να στρέψει τους ανθρώπους προς τη θεώρηση του αγαθού.

5. Τι πίστευε ο Πλάτων για την ψυχή;

- Η ψυχή είναι αθάνατη.
- Εκφράζεται με τρεις δυνάμεις : λογιστικό, θυμοειδές, επιθυμητικό.

II. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ

α) Βίος του Σωκράτη

1. Γιατί οι γνώσεις μας για τη ζωή του Σωκράτη είναι περιορισμένες;

- Δεν άφησε δικά του γραπτά μνημεία.
- Όσοι έγραψαν για το Σωκράτη δεν ενδιαφέρθηκαν γι' αυτόν ως ιστορικό πρόσωπο, αλλά τον μελέτησαν περισσότερο ως δάσκαλο, φιλόσοφο, στοχαστή ή απλά έδωσαν τη γνώμη που είχε σχηματίσει γι' αυτόν ο κόσμος.

2. Ποιες οι βασικές πηγές από τις οποίες αντλούμε πληροφορίες για την προσωπικότητα του Σωκράτη; Να αναφέρετε κατά πόσο η κάθε πηγή θεωρείται αξιόπιστη ή αναξιόπιστη.

- Άριστοφάνους «Νεφέλαι» ➤ ο Σωκράτης παρουσιάζεται ως φυσικός φιλόσοφος, με δική του σχολή (φροντιστήριο), όπου διδάσκει διάφορες απόψεις, οι οποίες τον φέρνουν σε έντονη αντιπαράθεση με τις κρατούσες ηθικές αντιλήψεις και την επίσημη θρησκεία. Είναι σοφιστής που διδάσκει ρητορική και γραμματική. Είναι ασκητικός διανοούμενος που περιφρονεί τα εγκόσμια. Η παρουσίαση του Σωκράτη στις Νεφέλες είναι ιστορικά αναληθής και ανακριβής.
- Ξενοφώντος «Άπομνημονεύματα» ➤ ο Σωκράτης παρουσιάζεται ως άτομο με πνεύμα πρακτικό και δίνει συμβουλές για θέματα πρακτικής ηθικής. Τα σωκρατικά έργα του Ξενοφώντα είναι κυρίως δημιουργήματα της φαντασίας του, στα οποία χρησιμοποιείται η μορφή του Σωκράτη για να δώσει περισσότερο κύρος ο συγγραφέας στο έργο του.
- Πλάτωνας ➤ η εγκυρότερη πηγή για γνωριμία με το Σωκράτη και το έργο του. Μέσ' από το έργο του ο Πλάτωνας παρουσιάζει με απλότητα τις αρχές της διδασκαλίας του Σωκράτη, τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούσε με τους ανθρώπους και τον τρόπο με τον οποίο ζούσε ο ίδιος. Ο Σωκράτης του Πλάτωνα γίνεται το σύμβολο του αγώνα της ανθρώπινης σκέψης να προσεγγίσει γνωστικά την αρετή και την αλήθεια.

1. Να αναπτύξετε, χρησιμοποιώντας όσο γίνεται περισσότερο δικά σας λόγια, τη βασική διδασκαλία του Σωκράτη.

- Σύχναζε στα γυμναστήρια, την αγορά και σε όλα τα μέρη που σύχναζαν κυρίως οι νέοι.
- Συζητούσε και «εξετάζε» διάφορα πρόσωπα με απλές ερωτήσεις - απαντήσεις [διαλεκτική μέθοδος] για θέματα καθημερινά και προβλήματα που αφορούν τον άνθρωπο γενικότερα.
- Προσποιούνταν άγνοια (για θέματα που σαφώς γνώριζε) με σκοπό να μάθει [σωκρατική ειρωνεία] τι είναι καλό ή κακό, όσιο ή ανόσιο κλπ.
- Δεν υποσχόταν σε κανένα να διδάξει κάτι συγκεκριμένο, γιατί πίστευε ότι όλοι οι άνθρωποι όταν μάθουν να χρησιμοποιούν το μυαλό τους μπορούν να ξεχωρίσουν την αλήθεια.
- Δεν πρόσφερε ποτέ έτοιμες γνώσεις, αλλά με ερωτήσεις ανάγκαζε το συνομιλητή του να εκστομίσει γνώσεις που ήδη είχε μέσα του χωρίς να το ξέρει [μαιευτική μέθοδος].
- Χρησιμοποιούσε την επαγωγική μέθοδο [από τα απλά και εύκολα στα σύνθετα και περίπλοκα].
- Αναζητήσε τον ορισμό των εννοιών.
- Έθεσε τις βάσεις για την ηθική φιλοσοφία.
- Πίστευε ότι ο άνθρωπος πρέπει να γνωρίσει τις σταθερές και αναλλοίωτες αρχές που δεν είναι προσιτές στις αισθήσεις. Η γνώση αυτή επιτυγχάνεται με τη χρήση της λογικής γι' αυτό ο άνθρωπος καλείται να μάθει να τη χρησιμοποιεί. Με την απόκτηση αυτής της γνώσης ο άνθρωπος μπορεί να φτάσει στην αληθινή ευδαιμονία και να οδηγεί τις πράξεις του στο καλό και στο δίκαιο. Επομένως, με τη γνώση φτάνουμε στην αρετή.
- «Οὐδείς ἐκῶν κακός» > κανείς δεν είναι κακός με τη θέλησή του.
- «Γνῶθι σαυτὸν» > ο άνθρωπος πρέπει να προσπαθήσει να μάθει τον εαυτό του. Είναι αισιόδοξος για τα ανθρώπινα και πιστεύει ότι οι άνθρωποι με την κατάλληλη καθοδήγηση μπορούν να φτάσουν σε αυτογνωσία, να γνωρίσουν δηλαδή, τα βαθύτερα και αμετάβλητα στοιχεία της ανθρώπινης φύσης.
- Κέντρο της σωκρατικής διδασκαλίας είναι να γνωρίσει ο άνθρωπος το λογικό του και να συνηθίσει να το χρησιμοποιεί. Όταν συνηθίσει να το χρησιμοποιεί θα αντιληφθεί όλα τα κακώς έχοντα και ψεύτικα του κόσμου γύρω του. Έτσι όμως θα έρθει σε αντιπαράθεση με αυτούς που δεν έχουν συνηθίσει ακόμα να χρησιμοποιούν το λογικό τους και αναπόφευκτα θα αποκτήσει πολλούς εχθρούς όπως και ο Σωκράτης.

2. Γιατί η διδασκαλία του Σωκράτη ταυτίστηκε με τη διδασκαλία των σοφιστών;

➤ Είχαν το ίδιο αντικείμενο διδασκαλίας, τον άνθρωπο. Ο Σωκράτης όμως δεν μπορούσε να ησυχάσει με τον υποκειμενισμό και τον κοινωνιολογικό σχετικισμό των σοφιστών. Ο ίδιος ζητούσε πίσω από τα ήθη που κυριαρχούσαν στην εποχή του την ηθικότητα, πίσω από τη δικαιοσύνη το δίκαιο, πίσω από την ιστορική πραγματικότητα ζητούσε πολιτείες σταθερές για τη συμβίωση των ανθρώπων, πίσω από τους διάφορους «εθνικούς» θεούς την αληθινή, πραγματική θεότητα.

➤ Οι σοφιστές έβλεπαν μόνο την πραγματικότητα και την ιστορία του ανθρώπου. Αντίθετα ο Σωκράτης πίστευε και δίδασκε ότι οι άνθρωποι και οι κοινωνίες στις οποίες ζουν μπορούν να φτάσουν σε μια ανώτερη μορφή ζωής όταν διδαχτούν από το παρελθόν τους και όταν συνηθίσουν να χρησιμοποιούν το λογικό τους.

3. Για ποιο λόγο ο Σωκράτης θεωρείται ο πρόγονος όλων των ελληνικών φιλοσοφικών συστημάτων;

➤ Οι περισσότεροι «μαθητές» του Σωκράτη δημιούργησαν δικές τους σχολές στις οποίες δίδασκαν τις ιδέες και θεωρίες του διδασκάλου τους, όπως τις είχε αντιληφθεί ο καθένας.

III. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΕΣ

1. Ποια η θέση της σοφιστικής στο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας;

➤ Η σοφιστική είναι το δεύτερο - ιστορικά - κεφάλαιο της αρχαίας φιλοσοφίας. Προηγήθηκε η φυσική - προσωκρατική φιλοσοφία, και ακολούθησε η κατεξοχήν κλασική φιλοσοφία με τους Σωκράτη, Πλάτωνα, Αριστοτέλη κλπ.

2. Πότε εμφανίστηκε η σοφιστική και ποια η αρχική σχέση της με την αττική κλασική φιλοσοφία;

➤ Διάστημα πεντηκονταετίας μεταξύ περσικών πολέμων και πελοποννησιακού πολέμου.
➤ Κίνημα πνευματικής και μορφωτικής δραστηριότητας.
➤ Πρόσφορο έδαφος στην Αθήνα [μέγιστο πνευματικό κέντρο του ελληνισμού]• οι εκπρόσωποί της δεν ήταν Αθηναίοι αλλά ανήκαν σε περιφερειακά κέντρα του ελληνισμού.
➤ Αν και η σοφιστική δεν ταυτίζεται με την αττική κλασική φιλοσοφία, χωρίς αυτήν είναι αδύνατο να κατανοηθεί το περιεχόμενο της κλασικής φιλοσοφίας.

3. Αναφέρετε μερικούς επιφανείς σοφιστές.

- Πρωταγόρας, Ἀβδηρα Θράκης
- Γοργίας, Λεοντίνοι Σικελίας
- Ιππίας, Ἡλίδα
- Πρόδικος, Ιουλίδα της Κω, Κυκλάδες
- Κριτίας
- Πρόξενος κλπ.

4. Ποιος ήταν ο αρχικός ορισμός του όρου *σοφιστής*;

- Ο έμπειρος σε κάποια θαυμαστή τέχνη: ποίηση, μουσική, γυμναστική ή και φιλοσοφία. Αυτονόητο ότι πέρα από την εμπειρία του σε κάποια τέχνη έπρεπε να έχει την ικανότητα να τη διδάξει και σε άλλους. Γι' αυτό έπρεπε να είναι δεινός χειριστής του λόγου.
- Δάσκαλος της τέχνης του δημόσιου (πολιτικού ή δικαστικού) λόγου, της δημηγορίας.

5. Ποιο ήταν το περιεχόμενο του όρου *σοφιστής* στα χρόνια του Σωκράτη;

- Επαγγελματίας δάσκαλος που προσφέρει ανώτερη μόρφωση σε νέους δίνοντας δημόσιες διαλέξεις μπροστά σε κύκλους πολιτών έναντι αδρής προσυμφωνημένης αμοιβής, η οποία αποτελούσε γι' αυτόν μέσο βιοπορισμού.

6. Ποια ήταν τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε η σοφιστική;

- Αντικείμενό της ο άνθρωπος και τα δημιουργήματα της κοινωνικής του συμβίωσης: τα διάφορα στοιχεία του πολιτισμού, η γλώσσα, οι θρησκείες, οι τέχνες, τα ήθη, τα πολιτεύματα.
- Αμφισβητούνται κριτικά ή επικριτικά όλοι οι θεσμοί, οι διατάξεις, οι νομοθεσίες και τα κοινωνικά σχήματα.
- Κεντρικό ερώτημα της σοφιστικής : όλες οι διατάξεις, θεσμοί, νομοθεσίες κλπ., στηρίζονται στη φύση και εναρμονίζονται μαζί της ή μήπως είναι προϊόντα συμφωνίας των ανθρώπων μεταξύ τους, αποτελέσματα σύμβασης, που επιδέχονται κριτική, επομένως αλλαγή και βελτίωση; ➤ Θεμελιώδης διάκριση ανάμεσα στο φυσικό (φύσει) και συμβατικό (νόμω).

7. Με ποιες μεθόδους πραγματεύονταν οι σοφιστές τα θέματά τους;

- Εμπειρική παρατήρηση.
- Θεωρούσαν ανεπαρκείς τις παρατηρήσεις που προσφέρουν οι αισθήσεις γιατί επηρεάζονται από συγκινήσεις ή άλλους φόβους και έτσι συχνά πέφτουμε σε πλάνες ➤ κριτική για έλεγχο και περιορισμό ενδεχομένων σφαλμάτων.
- Αναδρομή στο παρελθόν και αναζήτηση των απαρχών κάθε θέματος για κατανόηση των προβλημάτων του παρόντος ➤ καλλιέργεια ιστορικής και συγκριτικής μεθόδου.
- Προσφορότερες μέθοδοι διδασκαλίας τους ήταν η χρήση μύθου ή λόγου [θεωρητικής πραγματείας].

8. Ποιοι ήταν οι στόχοι (ή σκοποί) των σοφιστών;

- Να δώσουν σε όποιον το επιθυμεί τη γενική μόρφωση που του είναι χρήσιμη για τη ζωή.
- Συστηματική εξάσκηση της ικανότητας ανάπτυξης δημόσιου λόγου και αντίλογου, κρίση και γρήγορη ανάληψη αποφάσεων [ευβουλία].
- Ανάλυση γλώσσας, μαθηματικών, κριτικής δικαίου, αστρονομίας και θεωρίας της γνώσης.
- Στροφή στους φιλομαθείς, εύπιστους και φιλόδοξους νέους, ακόμα και στους ενήλικες που επιζητούσαν πλατύτερη μόρφωση.
- Απόκτηση χρημάτων, δόξας και προσωπικής αίγλης.

9. Για ποιους λόγους η αθηναϊκή κοινωνία υποδέχεται αντιφατικά και διφορούμενα το κίνημα των σοφιστών;

- Τη συγκεκριμένη εποχή της ανάπτυξης του σοφιστικού κινήματος η αθηναϊκή κοινωνία διέρχεται μια μεταβατική περίοδο.
- Ενώ οι νέοι δέχονται ευκολότερα νέες επιδράσεις, ανάμεσα στους παλαιότερους, συντηρητικούς Αθηναίους παρουσιάζονται αντιδράσεις για την εξάπλωση του κινήματος.
- Οι ηθικοί κλονισμοί που υφίσταται η αθηναϊκή κοινωνία που εμφανίζονται ταυτόχρονα με τις βαθύτερες πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές του αθηναϊκού πολιτεύματος, ερμηνεύονται ως συνακόλουθο της εισροής του σοφιστικού κινήματος και της επίδρασής του.

10. Γιατί η επέμβαση των σοφιστών στην ανατροφή των νέων ενοχλούσε τους Αθηναίους;

- Δημοκρατικοί και ευγενείς Αθηναίοι θεωρούσαν την αγωγή των νέων επακόλουθο της καλής ανατροφής τους και αντιμετώπιζαν πολύ ενοχλημένοι την επέμβαση των σοφιστών στον τομέα της παιδείας.

11. Ποια η πολιτική της κριτικής των σοφιστών απέναντι στο αθηναϊκό πολίτευμα;

- Μη ενιαία πολιτική.
- Κριτική παλιών αξιών αλλά και σύγχρονων συστημάτων και αδυναμιών του δημοκρατικού πολιτεύματος.

12. Ποια πλευρά του σοφιστικού κινήματος ξεσήκωσε για τους σοφιστές θύελλα αντιδράσεων και γιατί;

- Η επαγγελματοποίηση της ανώτερης πνευματικής δραστηριότητας [σοφιστικής].

13. Ποιο κίνδυνο εντόπισε ο Σωκράτης στην επαγγελματοποίηση της ανώτερης πνευματικής δραστηριότητας;

- Η έρευνα και διδασκαλία είναι μορφές παροχής υπηρεσιών και, λογικά, πρέπει να αμείβονται. Αυτό ίσως ακουγόταν αρνητικό για την τότε εποχή, αλλά ταυτόχρονα έκανε τη μάθηση και την επιστήμη προσιτή σε οποιονδήποτε και συνάμα συμφωνούσε προς τις ανάγκες του δημοκρατικού πολιτεύματος: όλοι οι πολίτες να μετέχουν στα κοινά. Εντούτοις η επαγγελματοποίηση της γνώσης μπορεί να οδηγήσει στην επαγγελματοποίηση της πολιτικής ζωής και των πολιτικών λειτουργημάτων. Στο σημείο αυτό επέρχεται, κατά το Σωκράτη, ο κίνδυνος της ανελευθερίας και της αλλοτρίωσης των πολιτών. Γι' αυτό και ο ίδιος αρνιόταν πεισματικά να *μισθαρνεί*.

14. Ποια η επίδραση της σοφιστικής στην εξέλιξη της ελληνικής γραμματείας;

- Άσκηση γόνιμης επίδρασης στη ζωή, τη σκέψη και την τέχνη της εποχής.
- Η σοφιστική υπήρξε ο *διαφωτισμός* της ελληνικής αρχαιότητας.

